

УДК 316.36+316.346.2055.2]:272/273

Петро Яроцький

Проблеми шлюбу і сім'ї та інноваційна роль жінки в Католицькій церкві

Анотація: У статті на базі цінності людської особистості і принципу милосердя, запропонованих папою Франциском, досліджуються загрози для сучасного функціонування Католицької церкви в умовах глобалізації і секуляризації проблеми шлюбу і сім'ї, які були поставлені на обговорення і прийняття відповідальних рішень Надзвичайним Синодом єпископів Католицької церкви у 2014-2016 рр. в Римі. Робота цього Синоду засвідчила консервативність і відсутність готовності синодальних єпископів вирішення кризового стану сучасної сім'ї, що було оцінено папою Франциском як криза синодальності й протидія єпископів реформуванню сучасної Католицької церкви. Для подолання цих негативних чинників папа Франциск вирішив у категоричний спосіб змінити сучасний стан формування кадрів духовенства і опрацювання інноваційної «теології жінки», яка стала б визначальним чинником реформування церкви і замінила сучасну формацію консервативного духовенства.

Мета даного дослідження — виявити і охарактеризувати причини і наслідки кризи сучасної сім'ї з богословської і релігієзнавчої точки зору. У результаті цього дослідження доведено, що кардинали і єпископи Надзвичайного Синоду неоднозначно і консервативно оцінюють складні проблеми сучасної сім'ї. А відтак вони виявилися неспроможними запропонувати актуальні запобіжники для подолання цієї кризи.

Виявлено і охарактеризовано чинники кризового стану сучасної сім'ї у таких її аспектах:

- за останні 25 років (на межі другого і третього тисячоліття) Католицька Церква втратила у багатьох країнах, зокрема в Європі і Латинській Америці, від 15 до 30 відсотків своїх парафіян;
- в цих умовах проблемою, як сказав Франциск, що «розбурхує суспільство і церкву», є шлюб та сім'я, оскільки віруючі західного світу все більше нехтують церковним шлюбом, розлучаються і повторно одружуються, але вже поза церквою (оскільки церква не визнає таких шлюбів), і в результаті відбувається відторгнення цих людей від церкви;
- постійно збільшується така форма подружніх інтимних зв'язків, як конкубінат (тривале позашлюбне співжиття з незаміжньою жінкою), тобто офіційно не зареєстрований шлюб, сімейне влаштування «на віру» (як кажуть в народі: «без штампа в паспорті»);
- зростає кількість змішаних сімей з різноконфесійними подружніми парами і проблемою конфесійно спрямованого виховання дітей;
- гомосексуалізм і одностатеві шлюби набувають легітимності;
- природне зачаття і народження дітей підміняється сурогатним материнством.
- Католицька Церква повинна дати, як вважає папа Франциск, відповідь на ці болі для неї проблеми, які, по суті, стосуються більше як третини (37%) тих, які були хрещені й вінчані церковним шлюбом, а зараз знаходяться

в стані розлучених або живуть в цивільному шлюбі і конкубінаті.

Отже, йдеться про те, чи потрібно міняти канонічний механізм і церковне право, яке фактично залишає всі ці особи поза церквою, не визнаючи канонічної легітимності їх сучасного шлюбного стану, не допускає їх до духовного, зокрема євхаристійного, єднання з церковною спільнотою. Виникає питання про пастирство для таких осіб, щоб не залишати їх без церковної опіки, яке стало нездоланною для вирішення Надзвичайного Синоду, більшість членів якого не зуміли вийти за межі свого догматизму і консерватизму.

Ключові слова: шлюб, сім'я, гідність людини, милосердя, консерватизм духовенства, реформування церкви, «теологія жінки».

Petro Yarotskiy

Issues of marriage and family with regard in the context of woman's innovative role in Catholic church

Summary: The article explores the threats, faced by the Catholic Church in the context of globalization and secularization of the issues of marriage and family taking into consideration the value of the human personality and the principles of mercy proposed by Pope Francis. These threats were addressed, and submitted to discussion and decision-making by the Extraordinary Synod of the Catholic Church Bishops which took place in 2014 – 2016 in Rome. The work of this Synod proved the conservatism and the lack of readiness of the synodic bishops to resolve the crisis situation with modern family, assessed by Francis as a crisis of synodality and the bishops' opposition to the reform of the modern Catholic Church. In order to overcome these negative factors Pope Francis decided to radically

change the way clergy membership is formed, moving forward with the innovative "women theology" which could become a determining factor in the church's reform and replacing of the present conservative clergy.

The purpose of this study is to identify and characterize the causes and consequences of the modern family's crisis from theological and religious points of view. This study came to conclusion that cardinals and bishops of the Extraordinary Synod ambiguously and conservatively assess the complex problems of the modern family. And so they appear to be unable to offer real solution for prevention of this crisis.

The factors of the crisis state of the modern family are revealed and characterized in the further aspects:

- during last 25 years (in the crossing of second and third millennia) the Catholic Church has lost from 15 up to 30 percent of its parishioners in many countries particularly in Europe and in Latin America;
- in such circumstances according to Francis the issues of marriage and family are such issues that "disturb" the society and church" since the western ritual parishioners no longer accept church marriages, divorce and marry again outside the church (therefore the church does not recognize such marriages) in the consequence of thereof the exclusion of these people from the church takes place;
- such form of marital intimate relationships as concubinage is constantly increasing (long-term extramarital cohabitation with an unmarried woman) that is family status by "faith" not being the official marriage (in the words of people "without a stamp in the passport");

- the number of families with mixed-confessional couples and with the problem of denominational education of children is constantly increasing;
- homosexuality and same-sex marriages acquire legitimacy;
- the natural conception and birth of children is replaced by surrogate motherhood.

Key words: marriage, family, human dignity, mercy, conservatism of the clergy, church reform, "theology of women".

Постановка проблеми. II Ватиканський Собор, оголошуючи право людини на релігійну свободу, затвердив це право на ціннісній парадигмі гідності людської особистості, на усвідомленні людиною своєї гідності розумом, збагаченим суспільним досвідом. Католицька Церква визнала і підтримала принцип релігійної свободи, який, як вона вважає, «гармонізується з принципом гідності людської особистості і Об'явленням Божим». Ціннісна гідність людської особистості стосується як визнання релігійної свободи, так і збереження в суспільстві свободи від релігійного примусу сповідувати або не сповідувати будь-яку релігію, приймати і сповідувати чи не приймати її канони і вчення як обов'язкові.

Ціннісні прояви гідності людської особистості, як в аспекті вирішення людиноцентричних проблем, так і в особистісній характеристиці духовних осіб, покликаних до цієї важливої справи, відображено в роботі Надзвичайного Синоду єпископів Католицької церкви (2014-2016 рр.), перша сесія якого відбулася у Ватикані 5-19 жовтня 2014 р. і була присвячена сучасним проблемам сім'ї та шлюбу. Відкриваючи Синод, папа Франциск закликав єпископів «говорити ясно і слухати покірно, щоб

ніхто не говорив, що цього не можна сказати, щоб не подумали про мене те чи інше». При цьому Франциск процитував записку, вручену йому одним кардиналом, в якій повідомлялося, що «деякі кардинали не мають сміливості сказати те, що думають, вважаючи, що папа думає по-іншому» [L'Osservatore Romano 2014, №11: 5].

Все це викликало у папи необхідність реформування нинішньої Католицької церкви з метою її деклерикалізації та децентралізації. Актуалізувалася масштабна і ускладнена проблема: створення "периферійної церкви", "бідної церкви для бідних", опрацювання нової "теології жінки" з її інноваційною роллю в церкві, що сприятиме її реформуванню.

Наукова новизна. Доведено, що проблеми сім'ї і шлюбу обговорювалися Надзвичайним Синодом єпископів в широкому діапазоні сучасних економічних, соціальних, культурологічних, демографічних, інформаційно-інноваційних викликів для інституту сім'ї. Запропонована папою парадигма вирішення проблем шлюбу і сім'ї, імплементація інноваційних механізмів, форм і методів сучасного сімейного пастирства вимагала їх рефлексування на широкому проблемному дискурсі: криза віри - криза сім'ї; соціальний стан суспільства - духовний стан сім'ї; традиційна теологія сім'ї - інноваційне оновлення та милосердне ставлення церкви до вирішення непростих сімейних проблем.

Фактично на Синоді йшлося про створення нового і сучасного інституту душпастирства для осіб розлучених, а також тих, які живуть в цивільному шлюбі або в нетрадиційних шлюбних зв'язках - конкубінаті, у змішаних конфесійних сім'ях, одностатевих шлюбах і тих, які практикують сурогатне материнство. Цей прогресивний напрямок душпастирства

не був належним чином сприйнятий Синодом і фактично був розмитий його неадекватними рефлексіями.

Головну загрозу сім'ї Синод вбачав в посиленому темпі секуляризації, коли в багатьох країнах «ставлення до Бога ослаблене і не має суспільного значення, а віра не є цінністю для значної частини людей». Індивідуалізм, самотність, бідність, проблема працевлаштування - фактори, які знищують сім'ю і девальвують цінність шлюбу. Синод звернув увагу на загрозу сучасній сім'ї емоційно-психологічного характеру: посилення подружнього індивідуалізму і егоїстичного способу життя, емоційної слабкості сім'ї, нарцисизму, гедонізму, комерціалізму тіла, порнографії, проституції [L'Osservatore Romano 2014, №11: 9-10].

Опрацьований Синодом документ «Relatio synodi» - «Синодальне подання» має назву «Пастирське визнання проблем сім'ї в контексті евангелізації». Цей документ Синоду складається з 62 пунктів, які були проголосовані 183 учасниками Синоду і передані помісним церквам для обговорення і прийняття необхідних рішень, рекомендацій і застережень як основи для завершення роботи Синоду остаточним «Синодальним поданням» для папи, щоб проголосити Церкві і світу його «Синодальне повчання», яке проте не набуло остаточного вирішення проблем шлюбу і сім'ї, якого домагався папа Франциск, оскільки інноваційні папські положення були заблоковані або відкинуті консервативними кардиналами і єпископами.

Для успішного функціонування сучасного сімейного пастирства і евангелізації сім'ї Синод, за пропозицією папи Франциска, повинен був опрацювати теологію «педагогіки сім'ї», апробовану Ісусом Христом як «педагогіку милосердя і виба-

чення», що базується на євангельських сюжетах: зустріч і розмова з жінкою-самаритянкою (Івана 4: 1-30), епізод з жінкою-перелюбницею (Івана 8: 1-30), яку Христос не засудив. Однак, ця євангельська милосердна концепція «педагогіки сім'ї» не отримала одностайної підтримки синодальних отців [L'Osservatore Romano 2014, №1: 14].

Виклад основного матеріалу. Пастирський милосердний підхід до розлучених, визнання цінності їх повторного шлюбу, співчутливе ставлення до осіб, які живуть в конкубінаті, не підтримали 39 єпископів, а це майже чверть Синоду [Там само: п. 15].

Значна частина єпископів не прийняла пропонування «новий вимір» сучасного душпастирства сім'ї: шанобливе ставлення до цивільного шлюбу і до тих осіб, яких церква не допускає до таїнства Євхаристії (34 - проти), виявлення до них любові й милосердя (27 - проти).

Таким чином, традиційний підхід до шлюбно-сімейних проблем цих людей набув виміру, як пізніше сказав папа Франциск, «неприятної нерухомості» [Там само: п. 27 - 28].

Пропозиція підсумкового документа Синоду про необхідність оцінки душпастирством позитивних елементів подружнього життя в цивільному шлюбі і визнання не лише негативних, а й позитивних проявів конкубінату не підтримала третина Синоду (54 - проти), що свідчить про консерватизм значної частини єпископів і їх налаштованість чинити опір реформуванню Церкви, розпочатого папою Франциском.

Дотримуючись традиційного підходу щодо недопущення розлучених осіб і тих, які повторно одружилися поза церковним шлюбом, до таїнства сповідання і причастя (євхаристії), не сприймаючи навіть вибіркового ставлення до них з урахуванням наявності дітей в таких сім'ях, проголосувала майже половина єпископів (74).

Пом'якшувальну для цієї проблеми пропозицію допускати таких осіб до спільнотного єднання з церквою і поступового приєднання до таїнств теж не було прийнято (64 голосували проти). В цьому випадку «спокуса перетворення хліба в камінь», щоб кинути його в грішників, слабких і хворих, як заявив на заключному засіданні Синоду папа Франциск, стала «визначальною синодальною тенденцією» [Там само: п.25 – 26].

Негативно сприйнято пропозицію про врахування в пастирській діяльності наявності в окремих сім'ях осіб з гомосексуальною орієнтацією і надання відповідної душпастирської опіки таким сім'ям (62 - проти), що свідчить про протидію цих єпископів установкам Конгрегації віри, яка закликала ставитися до таких осіб з «милосердям і делікатністю» [Там само: п.53].

Критично оцінено пропозицію про позитивне ставлення до змішаних шлюбів, зокрема в православно-католицьких сім'ях, які Синодом характеризувалися як «актуальний напрямок для розвитку екуменічних контактів», проти чого проголосували 29 єпископів.

Франциск оцінив результативність роботи Надзвичайного Синоду єпископів як шлях, протягом якого траплялося по-різному: період стрімкого маршу чергувався зі втомою і бажанням сказати «вистачить». Це був шлях людей, «які відчували як запальний ентузіазм, так і впадали в стан пригноблення, напруги і спокус», відзначив папа.

Франциск засобами художньо-образної компаративістики (порівняння), характерними для стилістики його проповідей, повчань і навіть опрацьованих ним офіційних документів Ватикану, описує сутнісну природу «спокус», які супроводжували єпископів протягом першої сесії Синоду, що свідчить про відсутність в його роботі того духу

колегіальності і синодальності, якого очікував папа від його учасників. Тому швидше можна говорити про кризу синодальності, ніж про колегіальність та консенсус в його роботі і досягнутих результатах.

Папа сформулював п'ять «спокус», які супроводжували роботу учасників Синоду [L'Osservatore Romano 2014, №2: 19 – 20]:

- спокуса «неприятної нерухомоті», яка виявилася в неготовності до змін того, що традиційно зафіксовано в догматах (на букві) і небажанні пристосовуватися до «виявлених Богом несподіванок в розвитку сучасної Церкви (тобто діянь Духа)». Це характеризується як бажання «не зрушуватися з точки засвоєного права, зі впевненості того, що знаємо, а не того, що ще треба навчитися». Це спокуса людей, як зазначив папа, «нібито педантичних, дбайливих, виконавчих, а по суті, - традиціоналістів, консерваторів і запліснявілих інтелектуалів»;
- спокуса «деструктивної поблажливості», щоб в ім'я ефемерного (швидкоплинного) милосердя нашвидку тільки «бинтувати рани, не оглядаючи і не лікуючи їх». Це спокуса, в розумінні папи, «людей, які прагнуть виглядати добренькими, лякливих, а також так званих прихильників лібералізму, а по суті, неперекоханих і неглибоких реформаторів»;
- спокуса «перетворення хліба в камінь, щоб кинути його в грішників, слабких духом і хворих вірою», тобто перетворити його в нестерпний тягар для інших, як сказав Ісус: «Горе вам, законникам, що накладаєте на людей тягарі, а самі й одним пальцем своїм

- не хочете торкатися них» (Луки 11:46);
- спокуса «сходження з хреста, щоб задовольнити людей, а не перебування на ньому, щоб задовольнити волю Отця, схилення до духу світу замість його очищення і нагинання до Божого духу», тобто діяти боязко в Церкві, не турбуючись про її майбутній розвиток, озираючись на тих, які протидіють такому розвитку;
 - «спокуса зневаги депозиту віри», тобто оцінювати себе «не як сторожів віри, а як її власників і панів», або, з іншого боку, – спокуса ігнорування дійсності, вживання педантичної мови і солодких слів, щоб сказати багато і нічого не сказати по суті. Це, підкреслив папа, називається візантизмом.

Таких осіб, вважає папа, Ісус затаврував: «Горе вам, книжники та фарисеї, лицеміри, що перед людьми зачинаєте Царство Небесне, - бо й самі ви не входите ані тих, хто хоче ввійти, не допускаєте» (Матвія 23:13).

Отже, перша сесія Надзвичайного Синоду єпископів Католицької Церкви, що проходила в 2014 р., засвідчила «відсутність у єпископів милосердя» у вирішенні проблем сім'ї та шлюбних відносин, закоренілий консерватизм і догматизм, який закриває шлях до реформування церкви.

У зв'язку з цим Франциск оголосив милосердя основоположною програмою свого понтифікату. Щоб подолати ті спокуси, які супроводжували єпископів під час роботи першої сесії Надзвичайного Синоду, папа Франциск постановив оголосити «Надзвичайний Ювілей - Священний Рік Милосердя» з 8 грудня 2015 р. до 20 листопада 2016р., тобто на період заключної сесії Надзвичайного Синоду єпи-

скопів, які остаточно повинні були розглянути сучасні проблеми сім'ї та шлюбу і запропонувати папі свої рекомендації.

У буллі «Misericordiae Vultus», оприлюдненої у Ватикані 8 грудня 2014р., папа виклав своє розуміння милосердя як «наріжного стовпа, що зміцнює існування церкви» в сучасному глобалізованому і секулярному світі, як «головного напрямку евангелізаційної місії церкви в цьому світі» [L'Osservatore Romano 2015, №5: 4–5]. У своїй гомілії 13 березня 2015р. з нагоди проголошення «Надзвичайного Ювілею - Священного Року Милосердя» Франциск сконцентрував увагу на євангельському сюжеті Луки 7:36 - 49, в якому йдеться про виявлене Ісусом милосердя до жінки-грішниці, яка «плачучи, почала обливати його ноги сльозами і витирати їх волоссям своїм, і цілувала ноги його, і миром мстила». Така поведінка жінки-грішниці й милосердне ставлення до неї Ісуса викликало сумніви фарисея Симона в істинності пророчої місії Ісуса, який пробачив всі гріхи занепалої жінки і відхилив зневаги фарисея до неї [Там само].

Таким чином, цей євангельський сюжет про милосердя в «Надзвичайний Священний Рік милосердя» безпосередньо адресований тим членам Синоду єпископів Католицької Церкви, у яких відсутнє милосердя, як у фарисея Симона, у підході до вирішення складних проблем сім'ї та шлюбу, які не схильні до прощення тих осіб, які порушили церковні канони таїнства шлюбу.

Папа Франциск категорично наполягає на тому, що «ніхто не може бути виключений від милосердя Божого. Церква є вітальною, в якій всіх приймають і нікого не відкидають. Чим більше гріх, тим більша любов церкви до тих, які до неї приходять». Щоб подолати ці «спокуси», Франциск звернувся до єпископів на пленарній сесії Конгрегації духовенства з вимогою

по-новому поставитися до формування корпусу священників і єпископів [L'Osservatore Romano 2014, №11: 31].

Кризовий стан формування кадрів католицького духовенства. Відзначивши очевидну наявність кризи священничих покликань, небажання або невміння єпископів створювати нову формацію католицького духовенства, пристосовану до змін в сучасному секуляризованому світі, до нових світоглядних і культурних викликів епохи, Франциск запропонував програму перебудови ієрархічної надбудови церкви. Вимоги папи в цьому контексті можна охарактеризувати як щось на кшталт люстрації церковних кадрів духовенства. «Єпископи, – зазначив Франциск, – знаходяться під тягарем спокус, оскільки приймають в формацію майбутніх священників всіх молодих людей, які звертаються до них. Це – велике зло для Церкви! Дуже вас прошу критично ставитися до відбору нових покликань. Ретельно оцінюйте: чи ці особи здорові не тільки фізично, але й ментально, психічно, морально, наскільки вони врівноважені й готові присвятити себе служінню і євангелізації».

Франциск визнав, що багато проблем в різних єпархіях викликані помилками самих єпископів, які приймають осіб, що були виключені з семінарій і монастирів, намагаючись заповнити ними стан священничих покликань [Там само].

Цей папа, ще до свого обрання на Папський престол, був главою Католицької Церкви в Аргентині і добре знав, що в навчальні духовні заклади, зокрема семінарії, приходять тільки 40% осіб, які хочуть реалізувати своє духовне покликання. А 60% намагаються просто «влаштувати своє життя». У цьому він бачить «психологічний феномен: патологію або неврози цих осіб», які не можуть реалізуватися в житті, тому шукають релігійну організацію, яка б їх захистила. Одним з таких інститутів, що

дають їм притулок, є священство». Франциск рекомендував уважно ставитися до відбору осіб, які намагаються отримати теологічну освіту, щоб належним чином з'ясувати: «Хто має покликання, а хто просто шукає притулку або помиляється в розумінні Божого призову».

Папа вимагає «не влаштовувати осіб на церковні посади», оскільки, як він вже не раз заявляв, «багато священників недостойні своїх покликань і є ганьбою для Церкви». Очевидно, папа мав на увазі ще й шквал священницької педофілії, який морально і матеріально спустошує Католицьку церкву.

Таким чином, проблему підбору і виховання духовних кадрів, підвищення духовного пастирського рівня єпископів і їх лояльність до папи, Франциск пов'язав з необхідністю реформування церкви, створення «периферійної церкви», «бідної церкви для бідних». Він закликав єпископів бути «профетичним голосом» в суспільстві в умовах триваючого на європейському континенті процесу секуляризації, який все більше зрушує на узбіччя навіть пам'ять про Бога» [Там само: 30].

Інноваційність ролі і місця жінки в церкві. Реформування формації священства, як і реформування всієї церкви, папа Франциск вважає необхідним і важливим для опрацювання нової «теології жінки». Роль і місце жінки в церкві – проблема, яка постійно турбувала кардинала Бергольє ще під час його служіння в Аргентині. Він вважав, що жінка у християнстві відображає постать Богородиці. Жінка має дар материнства і ніжності: «Якщо ці якості не інтегровані між собою, то релігійна спільнота не лише перетворюється на патріархальну структуру, але й стає строгою, жорстокою й неправильно сакралізованою спільнотою».

Ставши папою Франциском, він відразу приступив до практичного вирішення проблеми жінки в церкві. «Відвертість папи, – як

зазначає головний редактор Ватиканського часопису «L'Osservatore Romano», – одно-значно і безперечно стосується реформи Церкви: без відвертого визнання ролі жінки марно сподіватися, що Церква буде життєвою й привабливою. А папа Франциск бажає саме такої Церкви, яка по-новому буде притягувати до себе віруючих і розпалювати їх серця. Жінка, сказав Франциск допоможе Церкві зростати, бо угрунтований на рівності й співпраці зв'язок жінки і чоловіка зникає, перестає бути животворним, як діється сьогодні, тому Церква не розвивається» [L'Osservatore Romano 2013, №8–9: 1].

Папа Франциск, по суті, уже сформулював критерії пропонованої ним «теології жінки». Він сказав те, що перед ним ніхто у Ватикані не мав сміливості сказати: «Церква без жінки – це як апостольська колегія без Марії. Роль жінки в Церкві – то не тільки материнство, але є більше важливою іконою Божої Матері. Подумайте, що Божа Матір є важливішою від апостолів! Саме так, важливішою від апостолів! Церква (в багатьох мовах) є жіночого роду, є Улюбленицею, Матір'ю. Але роль жінки в Церкві не повинна обмежуватися лише материнством. Ні! Ми повинні піти далі у зрозумінні ролі й харизмату жінок. Не можна зрозуміти Церкви без жінок зі своїм власним профілем і майбутньою перспективою <...> Це потрібно ясніше подати. Вважаю, що ми в Церкві не опрацювали глибокої теології жінки. Щось там робимо. Вже бачимо жінку міністранткою, її вже допускають читати в Церкві, керувати Карітасом <...> Але це далеко не все! Потрібно опрацювати глибоку теологію жінки! Я так думаю» [L'Osservatore Romano 2013, №10: 35].

Повертаючись до цього питання в іншому контексті, Франциск знову, з характерною для нього відвертістю і натиском, підкреслив: «Жінка повинна бути чимсь більшим, навіть містично більшим від

того, що я сказав про теологію жінки <...> Божа Матір, Марія була важливішою, ніж апостоли, диякони і священники. Як саме – це потрібно з'ясувати, бо немає теологічного пояснення цієї проблеми» [Там само].

До цього можна додати, що папою Франциском створена спеціальна кардинальська комісія для опрацювання відсутньої в сучасній Католицькій Церкві «теології жінки». Разом з цим папа нагадує про складність цієї проблеми, оскільки щодо священницького висвячення жінок церква висловила своє однозначне «ні». Сказав це папа Іван Павло II у категоричний спосіб. Отож, поки що ворота до священства жінок закриті. Але папа Франциск заповів кардиналам, як і всій церковній спільноті, «мислити категоріями сучасності й майбутнього буття Церкви, а не категоріями минулої її історії». У теологічних коментарях, які поширюються на предмет означеної Франциском ролі жінки в церкві, прочитується актуальність цієї проблеми.

Відзначається, що опрацювання «теології жінки» стане вирішальним чинником реформи церкви: «Без визнання рівноправного і навіть особливого статусу жінки в Церкві, Церква не розвиватиметься, як це очевидно сьогодні. Одним словом, ця реформа не загрожує Церкві <...> Можна змінити все, – вважає папа Франциск, – не змінюючи очевидних засад, на яких збудована католицька традиція» [L'Osservatore Romano 2013, №8–9: 2].

Отже, опрацювання «теології жінки» у розумінні папи Франциска, – це «найважливіший чинник реформування сучасної Католицької церкви», оскільки без визнання особливої ролі жінки «Церква не буде життєвою, привабливою, щоб притягувати до себе вірних і розпалювати їх серця» [L'Osservatore Romano 2013, №11: 28].

Вирішення цієї актуальної для реформування церкви проблеми залежатиме від того, як розвиватимуться дивергентні процеси в

сучасному католицизмі (протистояння консервативних і радикальних елементів, про що засвідчив Надзвичайний синод єпископів Католицької церкви (2014-2016 рр.), і чи вдасться папі Франциску подолати опозиційне крило в церкві під час свого понтифікату. Зрештою, це не виключає можливого реверсу під час наступних понтифіків.

Висновки. Гідність людини як найвища цінність вперше в історії Католицької Церкви була сприйнята і адаптована в документах Другого Ватиканського Собору, зокрема в «Декреті про релігійну свободу». Людиноцентрична антропологія Католицької Церкви не сприйнята її консервативним крилом як на самому Соборі, так і в наш час, про що свідчать підсумки трирічної роботи Синоду єпископів, який обговорював досить болючі для церкви проблеми шлюбу і сім'ї, вирішення яких вимагає нетрадиційних, інноваційних підходів.

“Спокуси синодальних єпископів” змусили папу Франциска вибрати найбільш гнучкий метод для їх протидії шляхом посилення парадигми гідності людини як трансцендентної цінності і традиційно властивої для церкви цінності – милосердя, проголосивши 2016 рік «Надзвичайним Ювілеєм – Священним Роком Милосердя».

Гідність людини і милосердя до людини як двосічний меч в руках папи Франциска, спрямований на подолання консервативних спокус значної частини церковної ієрархії, яка не сприймає програми реформування церкви, а також на подолання в цілому кризи інституту священства і негативної практики підбору священничих кадрів. Для вирішення цієї небувалої раніше кризи в Католицькій церкві залучається жінка “з її привабливістю притягувати до себе вірних і розпалювати їх серця”.

Необхідність реформування Католицької церкви зводиться до таких критеріїв: «деклерикалізація і децентралізація цер-

ковних структур», «зміщення функціонування церкви на периферію», «створення бідної церкви для бідних», оновлення традиційної формації духовенства і опрацювання «теології жінки» з її інноваційною роллю в церкві, що сприятиме її реформуванню.

Список літератури

1. L'Osservatore Romano. – 2013. – №8 – 9.
2. L'Osservatore Romano. – 2013. – №10.
3. L'Osservatore Romano. – 2013. – №11.
4. L'Osservatore Romano. – 2014. – №1.
5. L'Osservatore Romano. – 2014. – №2.
6. L'Osservatore Romano. – 2014. – №11.
7. L'Osservatore Romano. – 2015. – №5.

References

1. L'Osservatore Romano. – 2013. – №8 – 9.
2. L'Osservatore Romano. – 2013. – №10.
3. L'Osservatore Romano. – 2013. – №11.
4. L'Osservatore Romano. – 2014. – №1.
5. L'Osservatore Romano. – 2014. – №2.
6. L'Osservatore Romano. – 2014. – №11.
7. L'Osservatore Romano. – 2015. – №5.